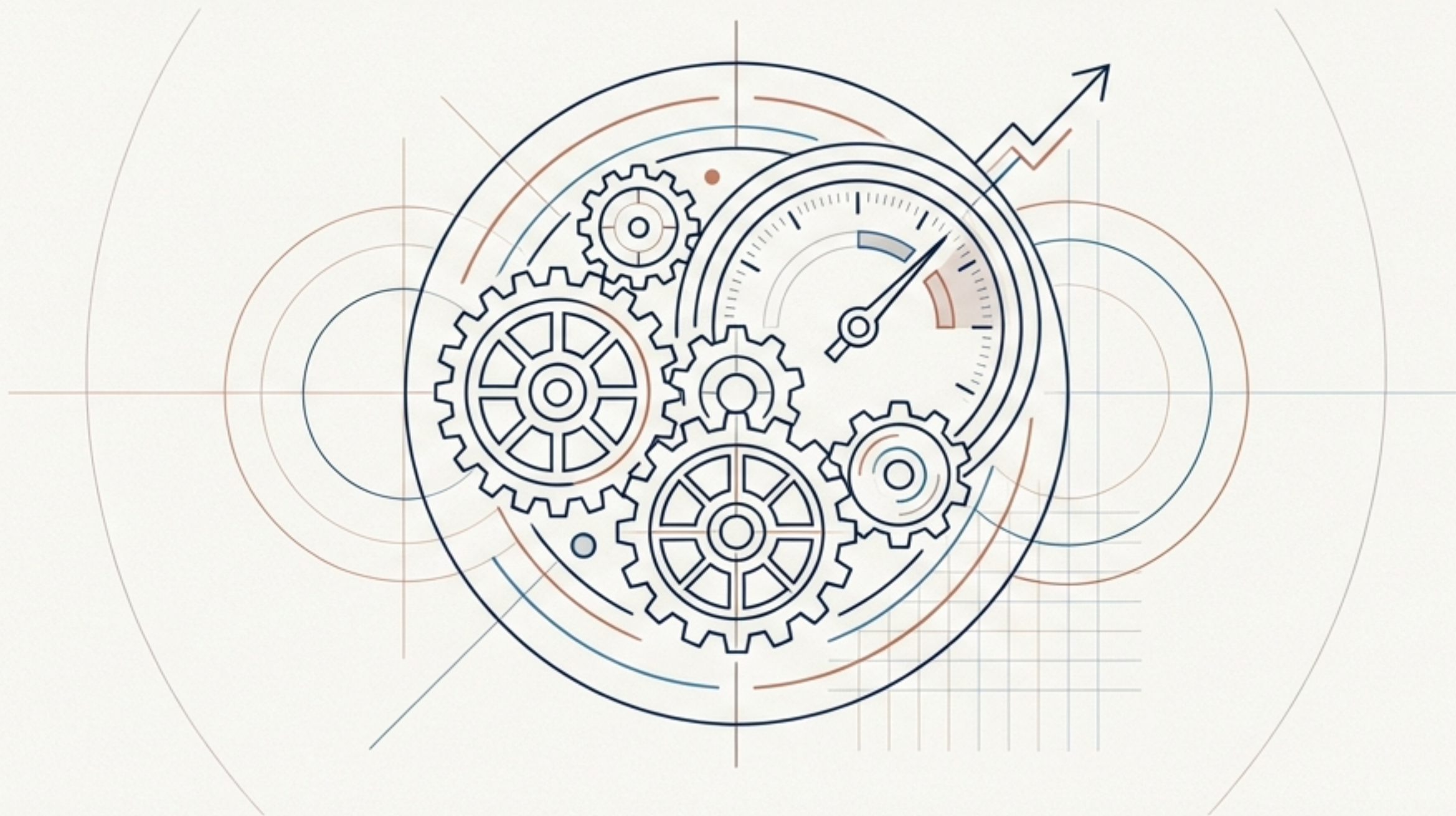

Державне регулювання економіки: Архітектура, Інструменти та Механізми Впливу

Стратегічний посібник з макроекономічного управління та координації

Головна мета: Максимізація суспільного добробуту та згладжування «провалів ринку».

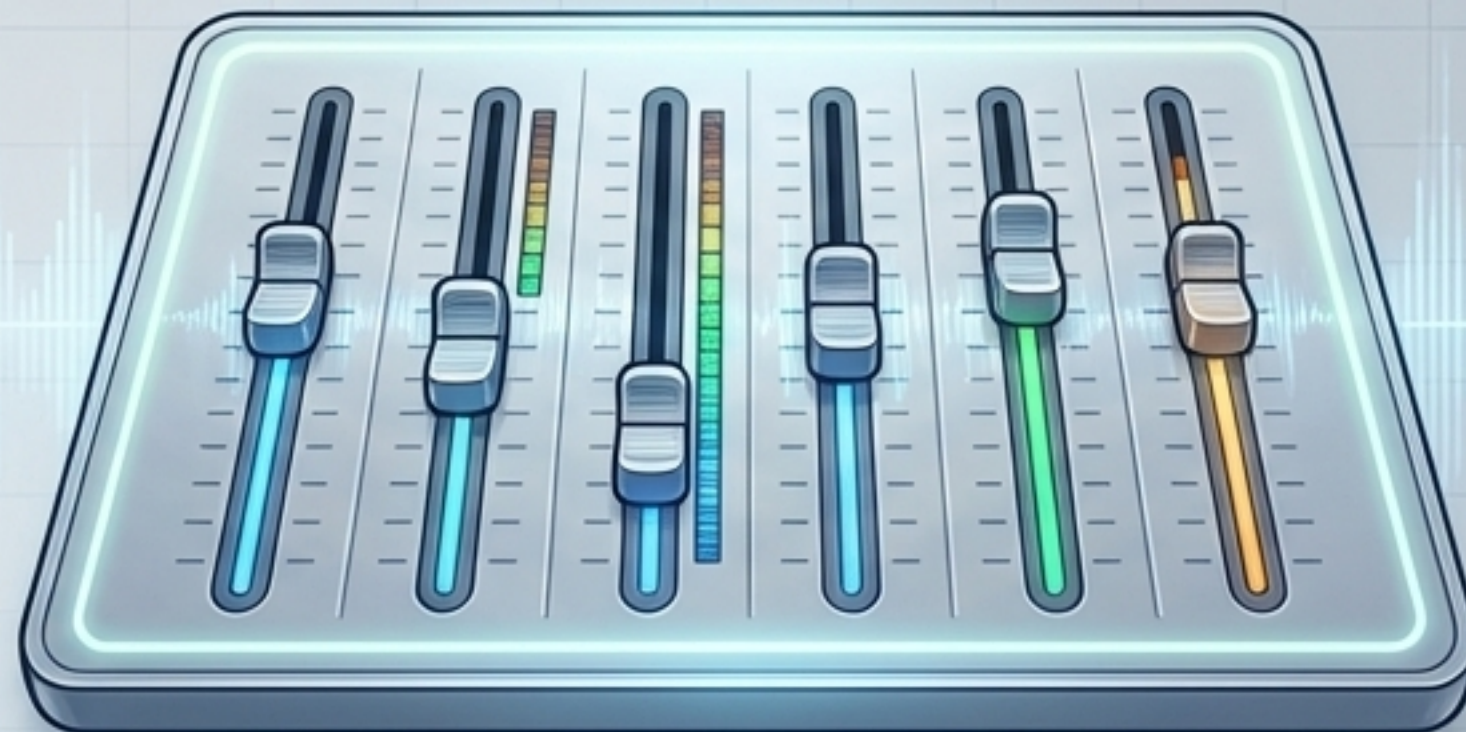

Інструментарій Регулятора: Прямі та Непрямі Методи

Прямі (Адміністративні) Методи

Непрямі (Економічні) Методи

- ⚙️ **Механізм:** Безпосередній вплив на суб'єктів ринку.
- ⚙️ **Інструменти:** Директивні плани, державні замовлення, квоти, фіксовані ціни, ліцензії.
- ⚙️ **Статус:** Зменшення частки у розвинутих економіках.

- 🔊 **Механізм:** Опосередкований вплив через створення вигідного середовища.
- 🔊 **Інструменти:** Податки, облікова ставка, субсидії, політика амортизації.
- 🔊 **Статус:** Домінуючий підхід сучасного державного регулювання.

Антимонопольна Політика: Вирівнювання Ринку

> 35% – Поріг частки ринку в Україні, що визначає монопольне (домінуюче) становище підприємства.

Проблема: Недосконала конкуренція призводить до завищення цін, зниження якості та гальмування інновацій.

Головне завдання: Запобігання виникненню невиправданих конкурентних переваг, захист малого бізнесу та інтересів споживачів.

Арбітр: Антимонопольний комітет України (АМКУ).

Правило зваженого підходу: Допускаються певні угоди, якщо вони гарантовано підвищують ефективність або стимулюють інновації.

Інструменти Антимонопольного Контролю

Цінове Регулювання

- Обмеження граничних рівнів цін і тарифів.
- Запровадження граничних нормативів рентабельності.
- Обов'язкове декларування зміни роздрібних та оптових цін.

Структурний Контроль

- Контроль за концентрацією капіталу (злиття та поглинання).
- Примусовий поділ монопольних утворень.
- Забезпечення рівного доступу до публічних закупівель (Prozorro).

Фінансові Санкції

- Вилучення необґрунтовано одержаної виручки.
- Штрафи у розмірі до 100% від необґрунтованого прибутку за порушення цінової дисципліни.

Фінансова Сфера: Фіскальний Двигун

Перерозподіл ВВП для стабілізації та розвитку.

Стимулююча політика (Експансія):

Збільшення держ. видатків (G) +
Зниження податків (T).

Мета: Подолання економічного спаду.

Стримуюча політика (Рестрикція):

Зменшення держ. видатків (G) +
Збільшення податків (T).

Мета: Охолодження перегрітої
економіки та зниження інфляції.

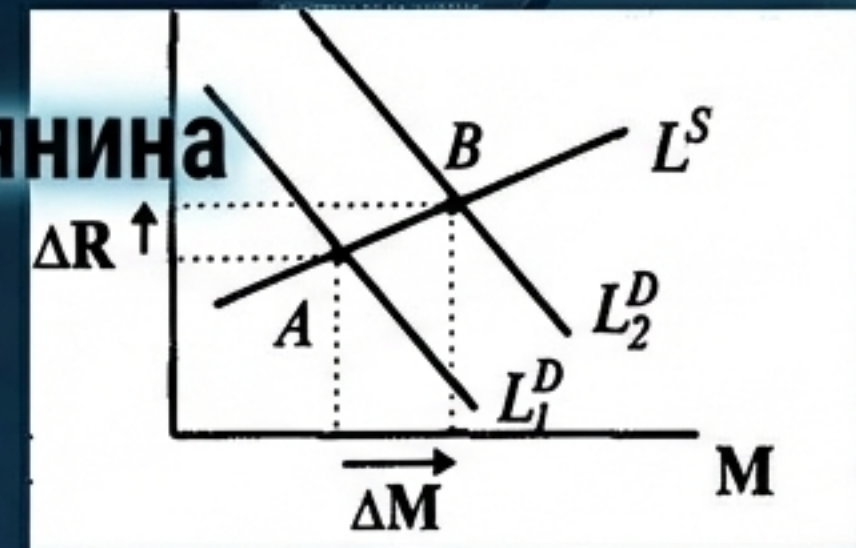
Автоматичні стабілізатори (прогресивні податки, допомога по безробіттю)
працюють без втручання парламенту, згладжуючи цикли.

Монетарна Сфера: Мандат Центрального Банку

Головний операційний орієнтир НБУ за режиму інфляційного таргетування – **Облікова ставка.**

Трансмісійний Механізм: Від НБУ до Громадянина

Зміна Політики НБУ

НБУ змінює інструменти (Облікова ставка, резервні вимоги, операції на відкритому ринку). Рівень пропозиції грошей змінюється.

Міжбанківський Ринок

Змінюються процентні ставки на міжбанківському ринку (вартість грошей для комерційних банків).

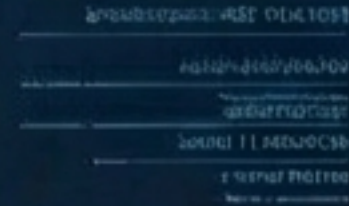
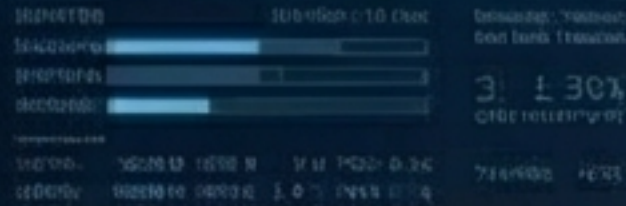
Кредитування

Комерційні банки відповідно коригують ставки за депозитами та кредитами для бізнесу і населення.

Реальна Економіка

Змінюється поведінка споживачів та інвесторів (витрати/заощадження), що впливає на попит, випуск та інфляцію.

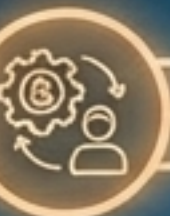
Ринок Праці: Захист Людського Капіталу

Активна Політика: Створення умов для самозабезпечення

Професійна підготовка
та перенавчання.

Створення нових
робочих місць.

Діяльність Державної
служби зайнятості.

Виплата допомоги
по безробіттю.

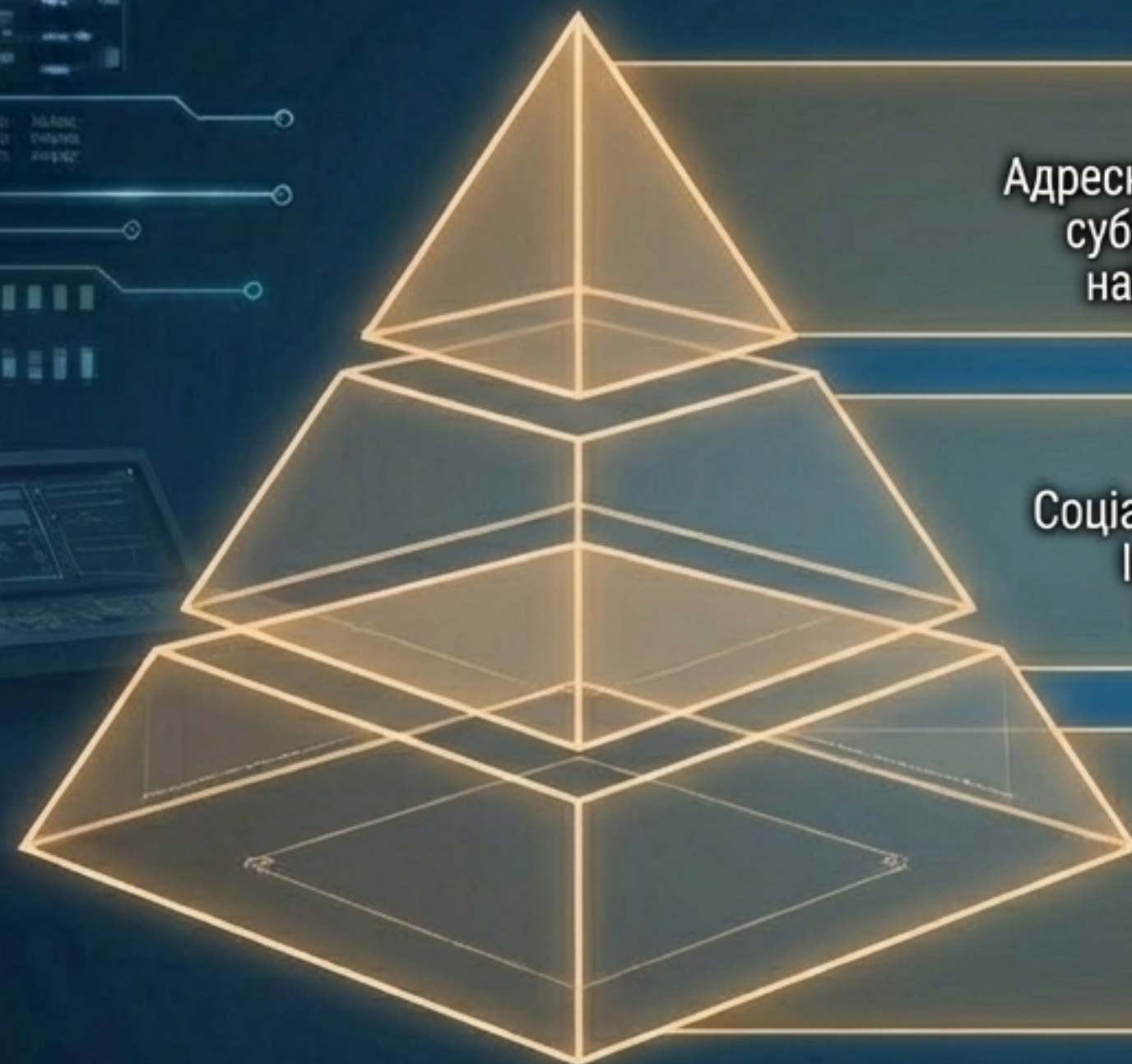
Підтримка тих,
хто тимчасово втратив
працездатність.

Пасивна Політика: Страхувальна сітка

Core Insight

Ринок праці відрізняється від товарного. Держава втручається, щоб виправити асиметрію інформації та нерівність сторін між роботодавцем і працівником, захищаючи людину від надмірної експлуатації.

Соціальна Архітектура та Боротьба з Бідністю

Цільовий захист

Адресна допомога. Цільові житлові субсидії, допомога соціально найуразливішим верствам.

Каркас

Соціальне страхування та компенсації. Індexація доходів (захист від інфляції), пенсійна система.

Фундамент

Державні стандарти та гарантії. Мінімальна заробітна плата, мінімальні пенсії. Базове охоплення.

Дилема: Егалітаризм проти Ринку

Держава постійно балансує між соціальним підходом (гарантія мінімуму для всіх) та ринковим підходом (стимулювання власної активності громадян). Сучасний стандарт – їх комбінація.

Зовнішньоекономічна Політика: Відкритість vs. Захист

Вільна Торгівля

Сутність: Мінімум державного втручання, регулювання ринком.

Переваги: Стимулює конкуренцію, знижує ціни, підвищує якість товарів.

Ризики: Загроза банкрутства для слабого національного бізнесу.

Протекціонізм

Сутність: Захист внутрішнього ринку від іноземної конкуренції.

Переваги: Збереження робочих місць, підтримка вітчизняного виробника.

Ризики: Ризик монополізації, зниження конкурентоспроможності, вищі ціни.

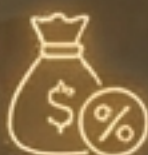

Сучасна парадигма: Більшість держав використовують гнучкий, гібридний підхід залежно від їхньої глобальної конкурентоспроможності.

Сучасна парадигма: Більшість держав використовують гнучкий, гібридний підхід залежно від їхньої глобальної конкурентоспроможності.

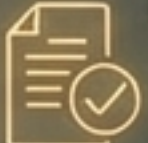
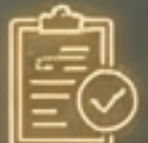
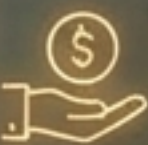
Інструментарій Економічного Протекціонізму

Тарифні Методи (Ціновий бар'єр)

- - **Мито:** Імпортне, експортне, транзитне. (Специфічні, адвалорні, комбіновані ставки).
- - **Антидемпінгове мито:** Захист від штучно занижених цін іноземних конкурентів.

Нетарифні Методи (Адміністративний бар'єр)

- - **Квотування:** Обмеження фізичних обсягів імпорту/експорту.
- - **Ліцензування та Стандарти:** Технічні, санітарні, екологічні вимоги.
- - **Субсидії:** Фінансова підтримка національних експортерів.

Політика Рівноваги: Синхронізація Системи

Регулювання однієї сфери неминує впливає на інші.
Зміна одного «повзунка» вимагає калібрування всієї панелі.

Трейд-офф: Високий протекціонізм (захист робочих місць) ↔ Загроза для антимонопольної політики (зменшення конкуренції).

Антимонопольна

Торговельна

Фіскальна

Трейд-офф: Фіскальна експансія (стимулювання зайнятості) ↔ Загроза монетарній стабільності (ризик інфляції).

Соціальна

Монетарна

Уникнення «провалів держави» вимагає ідеальної координації дій Уряду та НБУ.

Ключові Висновки: Архітектура Регулювання

Баланс Ефективності та Справедливості.

Головне завдання держави — знайти рівновагу між суворою ефективністю вільного ринку та соціальним захистом громадян.

Еволюція Інструментів.

Сучасні економіки відмовляються від жорсткого прямого адміністрування на користь гнучких, непрямих економічних важелів (податки, ставки).

Гібридна Інтеграція.

Успішна інтеграція у світовий ринок вимагає розумного поєднання відкритості для інновацій із точковим протекціонізмом для захисту національного потенціалу.